

Holý, Dušan

Zpěvnost

In: Jeřábek, Richard. *Proměny jihomoravské vesnice : (národopisné studie z Brumovic)*. Vyd. 1. V Brně: Univerzita J.E. Purkyně, 1981, pp. 153-174

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/121789>

Access Date: 09. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ZPĚVNOST

Prameny, předpoklady a výzkum

Mezi hudebně folkloristickou literaturou a prameny, jež mají vztah ke sledované obci, náleží čelné místo Bímově sbírce z Hustopečska, která vyšla v roce 1950 zásluhou někdejšího Moravskoslezského výboru Státního ústavu pro lidovou píseň v Brně.¹ Jak uvádí její sestavovatel Jiří Vysloužil, z hustopečského okresu bylo předtím publikováno u Sušila a Bartoše pouze 130 písní,² z toho s lokalizací Brumovice jenom jediná.³ Další písňové záznamy z této oblasti, otištěné ve sbírce Moravské písně milostné (celkem 19 písní), patří už k Bímovým sběrům; z Brumovic je zde však uveřejněna opět jenom jedna píseň.⁴ Spolu se všemi ostatními písněmi z Hustopečska je z této sbírky přetištěna též ve Vysloužilově výběru z roku 1950, ovšem nelze si odpustit poznámku, že vydavatel mohl namísto jednou už uveřejněných záznamů spíše zařadit 19 jiných, dosud nikde nepublikovaných Bímových zápisů.

Hynek Bím sbíral na Hustopečsku hlavně v letech svého působení v Kloboukách u Brna (1899—1905)⁵ a doplnil dosavadní sběry z této oblasti úctyhodným počtem 384 písňových záznamů. Jeho zápisy převyšují tedy počet záznamů otištěných u Sušila a Bartoše téměř trojnásobně. Do výběru z roku 1950 bylo však nakonec zařazeno jenom 185 písní; ostatní jsou uloženy v archívu Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV v Brně. Na Brumovice připadá v celém Bímově sběru 19 písní a v publikované sbírce z roku 1950 je jich zařazeno 10. Nevíme a už se asi nikdy nedovíme, u kolika zpěváků Bím písně v této obci zapisoval, protože jméno zpěváka je u těchto devatenácti záznamů uvedeno pouze ve čtyřech případech.⁶

I kdybychom k počtu devatenácti písní sesbíraných v Brumovicích Hynekem

¹ Srov. H. Bím, *Lidové písně z Hustopečska*. Praha 1950.

² Srov. J. Vysloužil, *Lidové písně z Hustopečska*. In: H. Bím, o. c., s. 13 n. (Upozorňujeme, že v pátém sloupci je v tabulce chyba: místo 180 má být 130.)

³ Srov. F. Bartoš, *Národní písně moravské v nově nasbírané*. Praha 1899—1901, č. 506.

⁴ Srov. L. Janáček—P. Váša, *Moravské písně milostné*. Praha 1930—1936.

⁵ Pouze u dvou zpěváků zapisoval Bím na Hustopečsku písně až v r. 1907, kdy už působil ve Strážnici.

⁶ Jde o zpěváka Františka Hlaváčka, jemuž bylo v r. 1904 69 let; srov. H. Bím, o. c., s. 141.

Bímem připočetli několik textových záznamů, jež porůznu otiskl Jan Herben, u něhož však lokalizace není vždy zcela jasná, vychází tato obec na sběratelské mapě velmi chudobně; skoro jako by se zde nezpívalo. Od dob Bímových v Brumovicích písně už nikdo nesbíral, jak tomu aspoň nasvědčuje absence záznamů v brněnském Ústavu pro etnografii a folkloristiku.

Hustopečský okres měl celkem 67 obcí, ale písňový výzkum, byť jen letmý, byl proveden až do roku 1949 pouze v devatenácti z nich.⁷ Vydavatel Bímových zápisů správně zdůrazňuje, ve shodě s Václavkovými závěry, nesystematičnost a neúplnost sběru v této oblasti. Když však hned soudí, že této neúplnosti nelze už úspěšně čelit, protože nositelé starších lidových tradic jsou již dávno mrtvi, musíme říci, že v tomto případě nejde pouze o názor pesimistický, nýbrž i mylný. Aniž by si to byl sám uvědomil, opakoval tak vlastně v obměně známý Bartošův názor, s nímž na jiném místě zjevně nesouhlasí, že lidové „písně s touto nebo nejdéle s příští generací vymizí na čisto z lidu“.⁸

Náš výzkum písňového repertoáru v Brumovicích byl zahájen v roce 1970; zhruba tedy po sedmdesáti letech od sběrů Bímových. Už na základě prvního všeobecného dotazníku, v němž vedle národních nechyběly ani zběžné údaje o některých dovednostech zdejších lidí, bylo vytipováno na 40 zpěváků, u nichž měl být vykonán průzkum. — Buď se někteří sami označili za zpěváky anebo byli jako vynikající interpreti charakterizováni jinými spoluobčany. Už jenom to naznačovalo, že Brumovice nejsou obcí nezpěvnou, a že ji sběratelé pouze přehlíželi.

Získaný materiál

V dubnu roku 1976 bylo v Brumovicích natočeno na magnetofon 268 písňových záznamů.⁹ Ve stejné době byly získány dva rukopisné zpěvníky (zápisy písňových textů), incipitový seznam dalšího zpěvníku, informace o pěti jiných podobných zpěvnících existujících v obci¹⁰ a dva sledy písní rozmnožené v současnosti v Brumovicích před pořádáním hodů, a to jeden z roku

⁷ Srov. tabulku J. Vysloužila, o. c., s. 13, v níž jako poslední sběry nacházíme letité zápisy Bímovy.

⁸ Srov. F. Bartoš, *Nové národní písně moravské s nápěvy do textu vřaděnými*. Brno 1882, s. 2.

⁹ Na sběru se podíleli tito posluchači etnografie FF UJEP: I. Danihel, J. Havlíková, T. Janičková-Pelišková, H. Ježková-Beránková, L. Kohútová a F. Synek. Všichni měli tehdy za sebou teprve jeden semestr studia. Sami přepsali texty nahraných písní, kdežto transkripce nápěvů byla svěřena D. Marenčinové a J. Křenkovi, externím posluchačům etnografie a hudební vědy. Po jednom záznamu pořídili J. Macháčková a J. Čada, rovněž externí posluchači národopisu a hudební vědy. — Materiál utřídila L. Holá ve spolupráci s autorem této kapitoly, který provedl též kontrolu transkripce nápěvů a některé přepisy pořídil nově.

¹⁰ Rukopisné zpěvníky nebo zápisy jiných veršovaných skladeb vlastnili v době výzkumu tito brumovičtí občané: Josef Hrabě z č. 18, Štěpánka Valná z č. 353 (tento materiál je alespoň letmo charakterizován v kapitole o lidovém vyprávění) a ze zkoumaných zpěváků tito: František Bula z č. 245 („zápisy po stařečkovi“), František Halm z č. 313 a Jaroslav Musil z č. 96. U Ludmily Sedlákové z č. 337 jsme zjistili, že měla „deník písniček po matce“, ale ztratil se. — Je ovšem možné, že podobných zpěvníků je v obci ještě více.

1954 a druhý z roku 1968. Materiál sebraný během týdenního výzkumu představuje více než 650 písňových zápisů včetně torz.

Zmíněné sledy hodových písní se vesměs vztahují ke zdejšímu tanci „zavádka“,¹¹ který je typický a charakteristický pro celou širokou oblast hanáckých Slováků. Souhrnně pojednáme o všech zaznamenaných zavádkových písních v analytické části.

První z rukopisných zpěvníků pochází z let 1907—1910 a pořizoval si jej jistý Antonín Valla, když sloužil u „c. k. dragounského regimentu v Hodoníně“; tak se aspoň uvádí na titulním listě. Zpěvník má formát 11×17 cm, obsahuje 177 stran a na 80 zápisů písňových textů.¹² Nalezneme zde četné písně umělého původu opsané zčásti z tištěných zpěvníků, pro což svědčí některé texty vlastenecké (například písně „Moravo, Moravo“ nebo „Kde domov můj“ aj.); především jsou zde však různé texty milostné a vojenské, z nichž některé si Valla zřejmě zapisoval od svých kamarádů; místy jsou totiž pod písní uváděna jména a dokonce datum zápisu. Texty tradičních lidových písní jsou v tomto zpěvníku v naprosté menšině.

Druhý rukopisný zpěvník je ve vlastnictví Miroslavy Šustkové, narozené 1951, která si jej pořizuje od svých dívčích let. Je psán v sešitu formátu A5 a v roce 1976 obsahoval celkem 157 textů. Z toho je 29 tzv. svícových písní, jež jsou psány z druhé strany sešitu; Šustková se zde zřejmě snažila zachytit všechny, které se v obci při této příležitosti zpívají. Kromě písní známých ze současného brumovického repertoáru, včetně nových písní z Podluží, zvláště z tvorby Fanoše Mikuleckého, nacházíme ve zpěvníku zápisy písní podle rozhlasového vysílání Moravanky apod., množství různých dobových šlágrů, ale jsou zde také četné písně vojenské, pijácké, řada písní lascivních dosti hrubého zrna aj.

Třetí čtyřsešitový rukopisný zpěvník osmerkového formátu vlastní Josef Fanta, narozený 1914. V roce 1976 obsahoval 56 písní. Jsou zde téměř výhradně texty umělého původu, jak poznáme z pouhých názvů písní; například „Potůček bublá“, „Dájo, nevolej“, „Marion“, „Pohádka mládí“ atd. Texty tradičních lidových písní jsou zde zastoupeny jen ve zcela nepatrné míře. Sklon k zápisu netradičních písní se však zřetelně projevuje ve všech zkoumaných rukopisných zpěvnících.

Závěry Bedřich Václavka, který poukázal na význam rukopisných zpěvníků pro poznání změn v písňovém repertoáru,¹³ lze doplnit v tom smyslu, že v nich zpravidla nikdy nejde o zachycení celého písňového fondu určitého místa nebo zpěváka, nýbrž že v nich nacházíme především takové písně, jež v běžném repertoáru obce nekolují, které si zpěvák zaznamenává jako novinky a které se často stávají jen do jisté míry součástí jeho individuálního repertoáru. Nemusí být totiž pravidlem, že všechno, co si pořizovatel zpěvníku zapíše, zná anebo dokonce zpívá.

¹¹ Podrobný popis „zavádky“ uvádí Z. Jelínková, *Hody a lidové tance na Hustopečsku*. In: H. Bím, o. c., s. 31—34. Dále srov. od téže autorky *Hustopečsko a Břeclavsko*. Praha 1955 (rozmnožený samostatný text).

¹² Dnes je tento zpěvník v majetku ing. J. Šedivého, Brumovice, č. 80.

¹³ Srov. B. Václavka—R. Smetana, *O české písní lidové a zlidovělé*. Praha 1950, s. 136.

O zpěvácích

Ze čtyřiceti zpěváků, vytipovaných podle zmíněného dotazníku z roku 1969, byl výzkum v roce 1976 uskutečněn jenom u třinácti z nich. Někteří mezi tím zemřeli,¹⁴ jiní z různých důvodů odmítli zpívat¹⁵ a další nebyli prostě k zastížení, protože výzkum probíhal v době vypjatých vinohradnických prací. Nakonec však byl písňový sběr proveden celkem u 36 zpěváků. Z toho bylo 15 mužů, 21 žen, 13 zpěváků nad 70 let, 12 ve věku 56—70 let, 6 ve věku 44—55 let a 5 pod 43 let. Nejstaršímu zpěvákovi bylo v době výzkumu 84 let (František Bula) a nejmladšímu 34 let (Františka Fialová). V příloze uvádíme jejich seznam.

Zpěváci pocházejí převážně ze zemědělských rodin, pouze v menšině uvádějí jako původní povolání některé z řemesel (bednář, zedník, kolář, krejčí, stolař aj.) nebo zaměstnání dělnická. Z dalších sociálních okolností, které bezprostředně souvisejí s uměním zpívat, lze uvést, že někteří ze zkoumaných zpěváků zastávali v době mladosti funkci „stárky“ nebo „stárka“ (někteří muži dokonce po několik let — například František a Vladimír Bulovi). Jiní patřili až do doby výzkumu k organizátorům „zavádky“ o hodech (například František Halm), další se uplatňují jako kostelní zpěváci, na rozdíl od jiných, kteří zpívají při Sboru pro občanské záležitosti. Považujeme za důležité upozornit též na to, že několik brumovických zpěváků je spolu přízračno; možná se v tom promítá určitá rodinná zpěvní tradice.

Ačkoli u zkoumaných zpěváků nebylo pořízeno tolik písňových záznamů, abychom mohli předložit jejich přesné profily, přece i těch několik písní umožňuje podat určitou charakteristiku. První, v podstatě nijak neovlivňovaný výběr může totiž dost vypovídat o zaměření individuálního repertoáru u zpěváka; proto se pokusíme alespoň o stručná zhodnocení nejvýznamnějších jednotlivců. Začneme-li od nejstarší generace zpěváků narozených do roku 1905, dostaneme asi tento obraz: Marie Gazdová (nar. 1895) si vzpomněla na několik starších obřadních písní (například koledy a „králenkové“ písně), ale vedle toho také na písně umělé, související se společenskými zpěvníky. Podobný poměr se jeví též u Marie Klementové (nar. 1898), kdežto repertoár Rozálie Šemorové (nar. 1902) se těsně přimyká k tradiční písní a stejně je tomu i u Marie Šemorové (nar. 1901), i když u ní lze objevit také písně známé ze společenských zpěvníků. Ještě více lze sledovat vliv společenského zpěvu u Růženy Lupačové (nar. 1902); kromě jiných písní zazpívala také „Žitko krásné, bude chleba“ z opery Bedřicha Smetany „Tajemství“. Tomáš Maixner (nar. 1902) má repertoár dosti různorodý; vedle písní českých jsou v jeho repertoáru zastoupeny též písně slovenské (například „Od Trenčína dolu k Mestu“ nebo „Keď som já šel na dul, fajku som si zabul“), je však u něho zřejmá zejména záliba v písních vojenských z období první republiky. Ludvík Maixner (nar. 1904) zpíval jen běžně známé písně valčíkového a pochodového rázu. Josef Hájek (nar. 1905) si vzpomněl na písně vojenské, na

¹⁴ Např. František Jakubčík z č. 160, Anna Perná-Tomšů z č. 227, Lubomír Herben z č. 167, František Zajíc z č. 163, nebo Marie Maixnerová z č. 167.

¹⁵ Např. Karel Oslzlý z č. 239 — prý proto, že ke zpěvu není příležitosti, Božena Novoměstská z č. 81 — dojička, která uvedla, že při strojovém dojení se pro hluk zpívat nedá, Marie Vajbarová z č. 236 — pro stáří a nemoc, Marie Valná z č. 363 — protože žije sama.

vícero tradičních tanečních písní zavádkových i jiných, ale vedle toho také na písně umělého původu.

U zpěváků narozených v letech 1906—1920 získáváme tyto charakteristiky: Františka Cetlová (nar. 1906), uváděná řadou dotazovaných spoluobčanů jako výborná zpěvačka, zpívá s oblibou písně známé ze společenských zpěvníků, různé písně „lidovkového“ charakteru, zná však jako kuchařka vypomáhající na svatbách písně, které se dnes zpívají při podávání jídla. K některým z nich se hlásí jako ke svým vlastním výtvorům. V repertoáru Hermíny Pálenikové (nar. 1907) se kromě zavádkových písní objevují některé vlastní skladby (například „Když Komiš počtáček byl“), dále řada písní žertovného charakteru poněkud hrubšího ražení. Nápěvy — s výjimkou těch, které patří k „zavádce“ — lze téměř všechny označit za běžné dobové šlágry. Také Štěpánka Štrajtová (nar. 1909) zazpívala pouze valčíkové písně nevalné hodnoty a stejně tak Růžena Navrátilová (nar. 1910), v jejímž repertoáru jinak proznívaly i písně přinesené ze školy (mezi jinými uvedla také Smetanův sbor „Když se večer stmívá“). Zato Veronika Prachařová (nar. 1914) má rozmanitý repertoár; vedle písní zavádkových zazpívala koledy, zná ovšem též nové písně šířené z Podluží, stejně jako písně „lidovkového“ typu. Marie Opluštilová (nar. 1920) tíhne k tradičním písním, zazpívala však i písně nové s texty o JZD, které si prý „vymýšlají při práci“ (. . . „čípak je to vina, že se na Jézedé, že se na Jézedé ztrácí jatelina“¹⁶). Vladimíra Bulu charakterizují především písně vojenské a písně zpívané v Sokole, kde působil rovněž jako divadelní ochotník. Repertoár Františka Raunigera (nar. 1910) je sice dost různorodý, ale většinou jde o písně známé v nejšířších vrstvách veřejnosti (například „Tichá voda do Dunajka padala“, „Co sa to šupoce za tú stodolú“, „Ej, od Buchlova větr věje“ atd.).

Z generace lidí narozených v letech 1921—1932 nacházíme v repertoáru Marie Šmídové (nar. 1924) zřetelný vliv školy. František Halm (nar. 1922) přezpíval množství písní zavádkových (celá pásma textů), dále se svými spolupracovníky z n. p. Fruta Brumovice zpíval některé nové písně šířené z Podluží („Chodniček bělavý mezi vinnohrady“, „Víněčko bílé“ aj.) a řadu písní obecně známých (například „Lásko, bože, lásko“, „Tam v Kyjově na rohu“ aj.). Jaroslav Musil (nar. 1928) má ve svém repertoáru starší písně vojenské, písně taneční, které souvisejí s podlužáckými „vrtěnými“, a zná též nové podlužácké písně typu „Mikulecká dědina malovná“ nebo „Zařehťali koně“.

Z nejmladší generace zpěváků narozených po roce 1933 uvedeme alespoň charakteristiku Antonína Musila (nar. 1939), který zpíval většinu písní ve dvojhlase spolu se svou manželkou Boženou (nar. 1941), pocházející z Mikulova. Oba inklinují k novým písním šířeným z Podluží a mají v repertoáru i další skladby v tomto duchu (například písně určené k občanskému obřadu vítání dětí do života). Oba působí při Sboru pro občanské záležitosti a v obci platí za dobré zpěváky. V jejich repertoáru jsou také písně pijácké — od tradičních až po nová skládání.

Vcelku lze říci, že je u všech zpěváků dosti obecná znalost písní zavádkových, dále že v nejstarší generaci ženy uchovávají mnohem více písní tradiční než muži, kteří se dostávají více „do světa“, že však u žen jsou ve značné míře zastoupeny i písně umělé související se společenskými zpěvníky,

¹⁶ Srov. ukázkou 1. K zavádkovým nápěvům 1—3 se pojí více podobných textů.

zatímco u mužů se jeví větší sklon k písňím vojenským a k písňím pochodového a valčíkového rázu. V generaci zpěváků narozených 1906—1920 nezačínáme u mužů podstatnějších rozdílů proti generaci předchozí. Některé ženy nadále tihnou k tradičnímu repertoáru, jiné se však od něj odklonily; mezi nimi nacházíme dvě autorky písni — Františku Cetlovou a Herminu Páleníkovou. V generaci 1921—1932 projevuje se v repertoáru vliv školy a ujímají se v ní běžně nové písně šířené z Podluží. O nejmladší generaci nemůžeme říci mnoho jiného než bylo vysloveno v charakteristice Antonína a Boženy Musilových. Přece však lze připojit alespoň to, že mladší generace uchovává kontinuitu s generací starší. Zpívá spolu například snacha s tchyní (Zdeňka Krátká s Františkou Krátkou), nebo mladší spolupracovník se staršími, jak tomu bylo u Františky Fialové (nar. 1942), která zpívala několik písni s Františkem Halmem a Stanislavem Bařinou.

Pisňové texty a nápěvy

Jako základ pro pojednání o textech a o nápěvech brumovických písni bereme oněch 268 magnetofonových záznamů z dubna roku 1976, jež byly všechny podrobeny transkripci. Jen tyto zápisy nám poskytují dostatečné informace o obou rovnocenných složkách písně — slovesné i hudební, zatímco podchycené rukopisné zpěvníky zaznamenávají pouhé texty, o nichž někdy ani nevíme, zná-li je zpěvák skutečně anebo si je toliko zaznamenal podle někoho jiného nebo je od někoho opsal. Někdy nacházíme v těchto rukopisných materiálech i odkazy na nápěvy, ale děje se tak pouze formou incipitu jiné, obecněji známé písně.

Z tabulky, podávající přehled o písňích zkoumaných podle magnetofonových nahrávek, se dovidáme jednak o zastoupení jednotlivých generací, o čemž jsme pojednali v předchozí části. V rámci těchto generací zjišťujeme však některé další důležité podrobnosti o počtu zastoupených písni u žen a u mužů, dále též o tom, kolik ze zastoupených písni souvisí s publikovanou Bímovou sbírkou z Hustopečska. Tato souvislost je zřetelná ve všech generacích a už jen z toho se přesvědčujeme, že písňová tradice nebyla v Brumovicích přerušena. V materiálu zapsaném v současnosti jsme po sedmdesáti letech od sběrů Bímových zjistili nemálo vazeb k staršímu repertoáru. Jen během letného výzkumu, při němž nebyli zpěváci ovlivňováni, aby vzpomínali jen na staré vrstvy písni, zapsali jsme varianty k těmto třiceti číslům Bímovy sbírky: 75, 110, 125, 132, 144, 173, 176. U všech těchto sedmi čísel jde o varianty textové i nápěvové. Z variant nápěvových lze odkázat na dalších pět čísel: 49, 50, 79, 151, 182 a z variant textových dokonce na 18 čísel: 5, 17, 23, 39, 40, 45, 50, 54, 57, 64, 73, 81, 83, 89, 94, 144, 148 a 138. K uvedeným stavům musíme navíc zdůraznit, že Bímova sbírka z roku 1950 je v Brumovicích téměř neznámá, takže nelze počítat s druhotným šířením písni z tohoto zdroje. A na tomto místě také připomeňme, že Brumovice nepatří k obcím, které jsou vybírány k účinkování na folklórních festivalech. Ani tyto oživující momenty nelze tedy na Brumovice vztahovat.

Z přiložené tabulky plyne, že nejvíce písni bylo podchyceno v nejstarší generaci a nejméně v generaci nejmladší. To ovšem zřetelně způsobil nerovnoměrný počet zpěváků v rámci zastoupených generací. Nebyl to však rozhodně

Tabulka podávající přehled o počtu písňových záznamů pořizovaných podle magnetofonových nahrávek:

Věková kategorie podle roku narození	Počet osob	M	Ž	Počet písní	M	Ž	Z toho Bím	M	Ž
1. před rokem 1905	13	6	7	117	53	64	22	11	11
2. 1906—1920	12	3	9	84 (21)	27	57 (21)	8 (8)	1	7 (8)
3. 1921—1932	6	4	2	41 (2)	33 (2)	8	6	4	2
4. od roku 1933	5	2	3	26 (33)	26	— (33)	6 (10)	6	— (10)
Celkem	36	15	21	268 (56)	139 (2)	129 (54)	42 (18)	22	20 (18)

M = muži; Ž = ženy; z toho Bím = písňové záznamy, k nimž lze zjistit varianty v citované Bímově sbírce. V závorkách jsou vyčleněny počty písní, které byly zpívány ve skupině (v duu nebo v triu). Je tomu tak proto, aby nebyl zkreslen skutečný počet písňových záznamů (srov. seznam zpěváků).

důsledek metodologické direktivy obracet se přednostně na nejstarší zpěváky. Tato nerovnoměrnost plyne jediné z okolnosti, že v době výzkumu pracovali mladší lidé na polích a ve vinohradech a neměli tolik času jako lidé starší a dále, že někteří dojíždějí za prací mimo obec.

Od třinácti lidí narozených do roku 1905 bylo zapsáno celkem 117 písní; z toho 64 od sedmi žen a 53 od šesti mužů. Od dvanácti zpěváků narozených v letech 1906—1920 bylo zaznamenáno 84 písní: 57 od devíti žen a 27 od tří mužů. Od šesti zpěváků narozených v letech 1921—1932 jsme zapsali 41 písní: 8 od dvou žen a 33 od čtyř mužů. A v nejmladší generaci lidí narozených v roce 1933 a později bylo natočeno celkem 26 písní. Čísla uvedená v tabulce v závorkách upozorňují však, že daný přehled je v některých případech komplikován společným (skupinovým) zpěvem dvou až tří zpěváků. Například v poslední zkoumané generaci zazpívaly dvě ženy spolu s některými jinými zpěváky celkem 33 písní; z toho 20 jich zazpívala Božena Musilová se svým manželem Antonínem (ukázky č. 17 a 18) a 6 Františka Fialová se svými spolupracovníky z n. p. Fruta — Františkem Halmem a Stanislavem Bařinou. Všechny další podobné údaje lze číst z připojeného seznamu zpěváků. Společné podání některých interpretů svědčí o tom, že jsou spolu zajímavě sezpívání; vyplývá to někdy například ze vzájemného prolínání prvního a druhého hlasu (ukázka č. 16).

Odečteme-li od celkového počtu záznamů písně, které se při sběru opakovaly, přijdeme k závěru, že v Brumovicích bylo zjištěno během několikadenního výzkumu v dubnu roku 1976 málem 200 různých písní. Mezi 268 záznamy najdeme totiž 51 zápisů vztahujících se k hodovému tanci „zavádka“, což vlastně představuje téměř pětinu všech záznamů. Přitom však mezi zavádkovými písněmi objevíme v daném materiálu pouze šest různých nápěvů (ukázky č. 1—6). Ke třem prvním nápěvům se poji vícero různých textů (celkem 14); nejvíce k nápěvu prvním (9). A hned také uvedme, že na první a třetí nápěv jsme zde zaznamenali též nové současně texty. K dalším třem zavádkovým nápěvům nalezneme v zapsaném materiálu jenom text jediný.

Tyto tříčtvrťové hodové taneční nápěvy charakteristické pro celý kraj ha-

náckých Slováků, z nichž první čtyři zřetelně souvisejí s písní českou, kdežto poslední (šestý) s písní slovenskou, mají následující metricko-rytmickou strukturu:

1. aabba; a = 4 + 4 + 2; b = 4 + 2 (3)
2. (:ab:) (:cb.); a = 4 + 2; b = 4 + 1; c = 4 + 4
3. (:aa:) (:ba.); a = 4 + 2; b = 6 + 6
4. aab (:aab:); a = 2 + 4; b = 4 + 1
5. abccab; a = 3 + 4; b = 3 + 1; c = 4 + 4
6. aabbc; a = 3 + 3; b = 3 + 6; c = 3

Kromě zavádkových písní bylo v Brumovicích zapsáno během krátkého výzkumu ve větším množství variant 27 dalších písní; z toho čtyři byly zaznamenány 5×, dvě 4×, sedm 3× a čtrnáct 2×, což dohromady představuje 77 záznamů. V tomto případě jde však většinou o repertoár nadregionální povahy, v němž nalezneme například valčíkovou píseň „Brumovice na pěkné rovině v topolovém stromořadí“, nebo „Kde potok lučinou pospíchá od lesa“, ale také známou píseň Fanoše Mikuleckého „Mikulecká (Tá brumovská) dědina malovaná“, dále známé pochody, jako například „Chodíme, chodíme hore po dědině“, nebo „Na brumovském (Na tom pražském) mostě“ či píseň „Co sa to šupoce za tú stodolú“ aj. Patří sem však také píseň „Když sme šli na hody“, která byla během výzkumu v různých generacích zaznamenána ve více variantách (ukázky č. 10 a, b, c). Dvakrát se však vyskytla i poměrně neznámá vojenská píseň „Dalmácie, Dalmácie“ (ukázka č. 12).

Ostatní písně byly při sběru pomocí magnetofonu zaznamenány pouze jedenkrát. Ale také mezi nimi je množství písní, jež patří k širokému repertoáru, který se zdaleka nevztahuje jen k této obci, ani jen k tomuto regionu. Přitom některé z těchto tradičních písní mají vysloveně český ráz (celkem 29), k nimž patří například píseň „Tá kloboucká (Poděbradská) brána“, „Už mně koně vyvádějí“, „Když jsem k vám chodíval přes ty lesy“, nebo „Šla Nanynka do zeli“. Jiné zapsané písně lze zase vztáhnout ke Slovensku (celkem 15, například „Od Trenčína dolu k mestu“, „Piju já, piju já, už sem prepil šecker“ atd.). Další skupina písní se váže k oblasti Slovácka (17); jako příklady lze jmenovat „Skleničko ty skleněná“, „Ešče byly štyri týdně do hodů“ nebo „V Hodoníně za vojáčka ňa vzali“. Jinou skupinu zapsaných písní lze vztáhnout ještě k užší oblasti — k sousednímu Podluží (celkem 10 písní, například „Ticho stúpaj pozlahúčky“, „Víněčko bílé“ nebo „Chodníček bělavý mezi vinohrady“). Množství zápisů připadá ovšem na písně umělého původu, jež lze odvodit ze společenských zpěvníků, respektive z vlivu školy (35 písní), popřípadě z jiných pramenů (17 zápisů). Patří sem například píseň „Krásný vzhled je na ten boží svět“, „Písně dcery ducha mého“, nebo „Já jsem švarná holka z mlejna, všem hochům se líbím“, jejíž napěv je v podání jedné z brumovických zpěvaček značně prokrácen (ukázka č. 13). Z jiných zdrojů se šířily třeba skladby Bedřicha Smetany, které rovněž pronikly do repertoáru některých zdejších zpěváků. Konečně 18 písní můžeme v rámci podchyceného brumovického repertoáru označit za běžné dobové sláгры (například „Na břehu děva seděla ... spatřila malou rybičku“, „U potůčku v malé zahrádce ... tam jsme sedávali, tam se milovali“ atd.). Setkali jsme se však i s pokusy o novou tvorbu, i když někdy nevalné hodnoty. Najdeme zde například

příležitostné skládání upomínající na kramářské písně, jehož námětem se stalo někdejší vykradení hodonínské pošty (ukázka č. 14), nebo písně, které zpívají kuchařky při svatbách při podávání jídla (ukázka č. 15).

K nově šířeným skladbám patří v Brumovicích písně „svicové“, zpívané především svobodnými děvčaty v předvečer svatby v domě nevěsty (ukázka č. 17). Rozšiřují se sem, stejně jako do celého širokého okolí, ze sousedního Podluží. Kromě toho, že v nich vyvstávají četné estetické nevybroušenosti, vyznačují se sentimentálním rázem, vzdáleným tradiční svatební písní, i když jsou pro ni rovněž charakteristické motivy stesku a loučení nad ztracenou svobodou, za bývalou rodinou, za veselostí atd. Dalším častým motivem „svicových“ písní je přání všeho nejlepšího v manželství a do roka narození potomků, což je sice starý motiv, který se však dříve neobjevoval v písních, ale především ve „vinších“ při házení do koláče. Ostatní motivy jsou už méně časté a s tradiční písní nesouvisejí: nezapomínat na rodný kraj, na „slováckú písničku“ apod. Novou tvorbu lze pak zachytit také v souvislosti se zaváděnými občanskými obřady, zvláště při vítání dětí do života (ukázka č. 18).

Pod tímto povrchem však dosud žije v Brumovicích i písňová vrstva stará. Nedejme se mýlit tím, že je v daném sběru v menšině, neboť kdyby byly výzkumy písňového repertoáru v minulosti prováděny bez sběratelova estetického výběru, byl by jeho obraz rovněž hodně pestrý. (Představu o nějakém „čistém folklórním repertoáru“ musíme jednou provždy opustit.) Ze staré písňové vrstvy nemáme na mysli jen hodové „zavádky“, o nichž jsme se už zmínili, ale také různé jiné písně. Byly zde zapsány například dvě koledy (ukázka č. 9), dvě písně „kráľenské“ (ukázka č. 8), legenda (ukázka č. 7), dvě ukolébavky aj. Ale i k těmto starým písním lze nalézt nejrůznější vztahy přesahující nejen rámeček obce, nýbrž i oblasti. A tak docházíme k otázce, co je tedy vlastně charakteristické pro brumovický písňový repertoár, když v něm není téměř nic, co bychom nenašli jinde — ať už v nejbližším, anebo v širším okolí? Odpověď zní, že v tomto případě nevytvářejí charakteristické rysy dějšího repertoáru jednotliviny, nýbrž že je to naopak celkový sklad všech písňových vrstev, který mu vtiskuje zvláštní kolorit. V rámci jednotlivých vrstev je to pak zejména skupina písní zavádkových, která pevně začleňuje brumovický repertoár do kraje, jemuž se podle tohoto typického tance začalo nově říkat též „kraj zavádky“. Jak jsme uvedli a jak to lze názorně sledovat v ukázkách, zavádkové písně v sobě navíc kloubí texty tradiční s tvorbou vznikající v současnosti.

Po textové stránce vystupují nejzřetelněji v rámci všech písňových vrstev, zachycených při sběru pomocí magnetofonu, tyto tematické skupiny: písně milostné (68 různých písní), písně vojenské (26), žertovné (21), pijácké (16), z rodinného života (8), hodové (5 písní, nepočítáme-li v to 17 popsaných písní zavádkových). V menšině jsou někdejší písně vlastenecké (5), ale také staré písně obřadní (5), ukolébavky (12) a jen jako kuriozitu lze z repertoáru této zemědělské obce jmenovat dvě písně hornické.

Z čistě vnějších prvků zaujme v zapsaném materiálu množství lokalizací do Brumovic, které nalezneme v nejrůznějších písňových vrstvách: „Byly hodý, byly . . . běž si do Brumovic“, „Brumovice na pěknéj rovince“, „Brumovská hospoda z drobného kamení“, „Do Brumovic kobyľští na hodý jedú“, „Na brumovskej silnici“, „Oj, brumovská chasa mladá“, „Súdili sa ti brumovšti s pá-nem“, „Tá brumovská dědina malovaná“, „Ten brumovský potůček teče smě-

rem dolů“, „Ten brumovský zámek mezi horama“, „V Brumovicích za dědinú seče tam šohaj jatelinu“, „Vy brumovská chaso, kde vy máte stárka“, „Zapadlo slunéčko za ty lesy, už mně v Brumovicích nic netěší“, „Zazpívali sobě ti brumovští chlapi pěknú písničku“.

Základní rysy hudební stránky současného písňového repertoáru z Brumovic lze shrnout asi takto: Mezi tanečními písněmi je zde proti ostatnímu Slovácku ve značné oblibě tříčtvrtový takt. Místní dvoučtvrtový točivý tanec totiž dávno vymizel z běžného repertoáru, zůstala jen tříčtvrtová „zavádka“ a tak snad i pod tímto vlivem převažují mezi zapsaným materiálem písně valčíkové. Z písní vyslovené polkového typu jsme při letném sběru zaznamenali pouze jedinou („Šla Nanynka do zelí“). Z nápěvů dvoučtvrtových jsou zde však v dosti značné míře zastoupeny písně, jež se jinde na Slovácku dosud místy váží k točivým tancům; například „Boženku, očenku, daj ně dobrou ženku“, nebo „Když sme šli na hody“ (ukázka č. 10 a—c). Všechny tyto dvoučtvrtové písně zde nemusíme považovat za inovace, některé se mohou tradicí uchovávat jako přežitek starého dvoučtvrtového točivého tance. Dále zde existuje poměrně početná vrstva písní táhlých, kterou objevíme jak mezi některými písněmi vojenskými (ukázka č. 11), tak mezi písněmi slovenskými, ale také v rámci nových písní šířených v poslední době z Podluží. Kdybychom měli charakterizovat současný písňový sběr po stránce melodické, pak musíme konstatovat, ve srovnání se stavem v Bimově sbírce, jeho poměrně značné zploštění či zjednodušení. Ubylo nápěvů malorozsahových, zmizely zvláštní mody, téměř všechen materiál má sazbu běžné durové stupnice.

Závěrem můžeme při vši kritičnosti říci, že zpěvnost v Brumovicích je nad všechna očekávání vysoká. V repertoáru jednotlivých generací i zpěváků lze sice sledovat velmi různé písňové vrstvy, přičemž v každé věkové skupině vládnou poněkud jiné poměry, ale v zásadě platí, že mezi převahou písní nadregionálního rázu, z nichž se mnohé časem z tradice určité vytratí a přibudou jiné, zachovává se pod povrchem až do současnosti poměrně těsný vztah k místnímu — domácímu repertoáru. Obecně jsou v Brumovicích známy především hodové písně zavádkové, typické pro celý kraj hanáckých Slováků. O jejich životnosti svědčí v Brumovicích navíc ta skutečnost, že k hodům se na tradiční nápěvy skládají nové texty, aniž by tuto tvorbu kdokoli uměle podněcoval; „vymýšlají při práci“, jak vzpomněla jedna ze zpěvaček. Tím není řečeno, že leckterý nový text by nemohl být do Brumovic přenesen z jiné obce, kam chasa běžně chodí na hody. Uvedli jsme také, že mezi zpěváky byli zajištěni skladatelé písní, o nichž rozhodně neplatí, že by písně vytvářeli pro scénu nebo pro veřejná vystoupení, jak se někdy poněkud ukvapeně zobecňuje. Nejde tedy o tvorbu, která by se stávala nějakým kvalitativně jiným strukturním jevem s jinými funkcemi, než jaké známe z okruhu písně tradiční.

Na starém podloží se ovšem ujímá v Brumovicích už desítky let nová vrstva písní šířená sem z Podluží (písně „svícové“ a jiné), která se stává vzorem pro další podobnou tvorbu, například při zavádění nových občanských obřadů.

I když musíme konstatovat shodně se zpěváky, že zpěvních příležitostí ubylo a ubývá, mnohé z nich nezmizely a alespoň některé kolektivní i individuální snad přetrvávají nadále. Píseň žije při nejrůznějších domácích pracích, kdy si ji člověk zpívá jen pro sebe, a jiným způsobem ožívá při příležitostech

kolektivních, kdy zaznívá buď ve sboru, anebo kdy ji zpěvák někomu předzpěvuje (hody, svatba, posezení při víně apod.). Jenom ten, kdo tyto otázky posuzuje od zeleného stolu může tvrdit, že po druhé světové válce se u nás folklór stává latentní, že žije pouze v povědomí, že ožívá jen při folkloristickém výzkumu nebo občas při lidových slavnostech různého druhu. Kdyby tomu tak vskutku bylo, nezjistili bychom v Brumovicích během tak krátkého výzkumu ani tolik písní, ani tolik shodných rysů mezi zpěváky, ani vztahy k tradici, ani písně nově vznikající.

SEZNAM ZPĚVÁKŮ

- Stanislav Bařina, nar. 1923, zaměstnanec n. p. Fruta (2 písně; zpíval spolu s F. Halmem)
- František Bula „Fíra“, nar. 1892, v zemědělství — 4 písně
- Vladimír Bula, nar. 1909, skladník ve Vinarských závodech — 12 písní
- Františka Cetlová, nar. 1906, v zemědělství 12 písní
- Bohumila Durchanová, nar. 1913, v zemědělství — 1 píseň
- Františka Fialová, nar. 1942, zaměstnanec n. p. Fruta (6 písní; z toho jednu zpívala spolu s F. Halmem a 5 spolu s S. Bařinou)
- Marie Gazdová, nar. 1895, dříve v zemědělství — 19 písní
- Josef Hájek, nar. 1905, v zemědělství — 21 písní
- Blažena Hájková, nar. 1914, v zemědělství (21 písní; zpívala spolu s J. Hájkem)
- František Halm, nar. 1922, bednář v n. p. Fruta — 14 písní
- Metoděj Hanák, nar. 1903, zednický mistr v n. p. Pozemní stavby — 7 písní
- Antonín Jakubčík, nar. 1906, dělník v cementárně, později v JZD — 1 píseň
- Školastika Jakubčíková, nar. 1911, v zemědělství — 2 písně
- Marie Klementová, nar. 1898, v zemědělství — 16 písní
- Petr Knápek, nar. 1921, pekař — 1 píseň
- Marie Kovaříková, nar. 1904, v zemědělství — 1 píseň
- Františka Krátká, nar. 1900, v zemědělství — 7 písní
- Zdeňka Krátká, nar. 1938, v zemědělství (7 písní; zpívala spolu s F. Krátkou)
- Růžena Lupačová, nar. 1901, v zemědělství — 9 písní
- Ludvík Maixner, nar. 1904, v zemědělství 7 písní
- Tomáš Maixner, nar. 1902, stolař — 13 písní
- Antonín Musil, nar. 1939, řidič v JZD 24 písní
- Jaroslav Musil, nar. 1928, vedoucí opravářské dílny JZD — 18 písní
- Božena Musilová, nar. 1941, učitelka (20 písní; zpívala spolu s A. Musilem)
- Růžena Navrátilová, nar. 1910, v zemědělství — 8 písní
- Marie Opluštilová, nar. 1920, v zemědělství — 12 písní
- František Páleník, nar. 1903, kolář — 1 píseň
- Josef Páleník, nar. 1936, v zemědělství 2 písně
- Hermína Páleníková, nar. 1907, v zemědělství — 12 písní
- Veronika Prachařová, nar. 1914, v zemědělství — 7 písní
- František Rauniger, nar. 1910, krejčí, později v zemědělství — 14 písní
- Marie Šemorová, nar. 1901, v zemědělství 6 písní
- Rozálie Šemorová, nar. 1902, v zemědělství 6 písní
- Marie Šmídová, nar. 1924, servírka — 7 písní
- Štěpánka Štrajtová, nar. 1909, v zemědělství — 3 písně
- Antonie Varmužová, nar. 1926, v zemědělství — 1 píseň

Písňové ukázky

1 „Zavádka“ (J = cca 80)

Sá - di - li se ti brumovš - ti e pá - nem o tú lú - ku,
co je po - de dvo - rem, sú - di - li se, zá - di - li, zá - di - li bu - dú
ješ' tě, o to hez - ké, modroo - ké děv - če

1. Súdili se ti brumovšti s pánem
o tú lúku, co je pode dvorem,
súdili se, súdili,
súdit budú ještě,
o to hezké, modrooké děvče.
2. Tá brumovská dědina veliká,
přelétla ju kačena divoká,
sedla na Balaton,
napila se vody,
pozdravila ty brumovské hody.
3. Povídaly ty naše tetičky,
že ty stárky sú jako kytičky,
nám chlapom se líbí
ty sukýnky kratší,
ach, bože, proč nejsme enom mladší.
4. Zakukala kukulěnka v háju,
na brumovská děvčata pod májů,
jak sa pod ňů točí
a tancujú lehce,
proč žádná z nich v Jézédé byt nechce.
5. Jézédé dobře hospodařilo,
na tisíc hektarů vyženo,
přibýlo hektarů,
zeleniny více,
radost z toho majú družstevnice.
6. Když přišla tá doba scelování,
morkovčáci tí šli hnedka s námi,
jak zapadlo slunko
za jejich zumperkem,
zapili to tým brumovským vínkem.
7. V tom gumvířském Jézédé váhali,
nakonec se rádi k nám přidali,
kolem Balatonu
betonují cestu,
šlapú si k nám jako za nevěstů.
8. Když jsem já šel na družstevní pole,
potkal jsem tam potěšení moje,
pověz ty mě, pověz,
Mařenko má milá,
proč ty máš tak modré pod očima.
9. Ty jsi, můj Jeníčku, všemu vinen,
žes mňa napájal červeným vínem,
červeným vínečkem
a sladkú pálenkú,
já sem mohla být dodnes panenkú.

Zp. F. Halm, nar. 1922;

sb. F. Synek (text), D. Marenčinová (nápěv).

K písni srov. důležitou variantu u F. Sušila: *Moravské národní písně s nápěvy do textu vřaděnými*. Praha 1951 (4. vydání), č. 849 — Súdiju se Kopřívjane s panem.

2. "Zavádka"

Ten brumovský zámeček mezi horama,
povídala první stárka, že půjde s náma, - ma.

1. [: Ten brumovský zámek
mezi horama, :]
[: povídala první stárka,
že půjde s náma. :]

2. Ale panímáma,
tá ji nedala,
že je ještě mladé děvče,
aby počkala.

3. Není panímámo,
není jako vám,
lehnete si do postýlky
a pantáta k vám.

4. A já nebožačka,
sama na peci,
obracím se s boka na bok,
všecko mě tlačí.

5. Obrátím se ke stěně,
stěna studená,
obrátil jsem se na druhý bok,
spálím kolena.

Zp. F. Halm, nar. 1922;
sb. F. Synek (text), D. Marenčinová (nápěv).

3. "Zavádka"

Brumovští mládenci, kde je první stárek,
na to jeho zdraví, na to jeho zdraví vy-pijem pohárek.

1. [: Brumovští mládenci,
kde je první stárek, :]
[: na to jeho zdraví, na to jeho zdraví,
vypijem pohárek. :]

2. Naše vinohrady
dobré vínko rodí,
zavdajte si, chlapci, zavdajte si, chlapci,
na ty naše hody.

3. Dobře se nám žije
v tej našej dědině,
veselo muziko, veselo muziko,
eště lepší bude.

Zp. F. Halm, nar. 1922;
sb. F. Synek (text), D. Marenčinová (nápěv).

4. "Zavádka"

*Dívča ze dvorečka hle-dí do slú-něč-ka, sko-ro-li za-jde,
slu-něč-ko za-pa-dá, mi-lá by-lo rá-do, že šu-haj pri-de.*

1. Dívča ze dvorečka
hledí do slunečka,
skoro-li zajde,

[: sluněčko zapadá,
milá byla ráda,
že šuhaj přide. :]

Zp. T. Maixner, nar. 1902;
sb. J. Havlíková (text), J. Křenek (nápěv).

5. "Zavádka"

*po-bil mě, má ma-měňko, pobil mě muž, pobil on mě turky-niskom,
že sem spa-la s vo-ja-čis-kom, pobil mě, má maměn-ko, po-bil mě muž.*

1. Pobil mě, má maměnko,
pobil mě muž,
pobil on mě turkyniskem,

že sem spala s vojačiskem,
pobil mě, má maměnko,
pobil mě muž.

Zp. J. Hájek, nar. 1905 a B. Hájková, nar. 1914;
sb. J. Havlíková—A. Kramolišová (text), J. Křenek (nápěv).

6. "Zavádka"

*o-ra-la, o-ra-la si-vý-ma vo-la-ma, hajs, hajs, hajs,
mo-ja si-vé vo-li, hajs, hajs, hajs, mo-ja si-vé vo-li, do po-la*

1. Orala, orala,
sivýma volama,
hajs, hajs, hajs, moje sivé voli,

hajs, hajs, hajs, moje sivé voli,
do pola.

Zp. F. Bula, nar. 1892;

sb. F. Synek (text), D. Marenčinová (nápěv).

K písni srov. důležité varianty v těchto sbírkách: J. K o l l á r, *Národné spievanky I*, Bratislava 1953 (2. vydání), s. 542; *Slovenské spevy I*, Bratislava 1972 (2. vydání), č. 119, a *IV (D1)*, Bratislava 1978, č. 306; *Anonym, Sbirka písní slovanských*, Brno 1851; další odkazy viz B. V á c l a v e k—R. S m e t a n a, *Český národní zpěvník*, Praha 1949, s. 431.

7

♩ = 90

do ko-ste-la zvo-ní-jí, do ko-ste-la zvo-ní-jí,
všechny panny se stroj-í-jí, všechny pa-ny se stroj-í-jí.

The image shows a musical score for a song. It consists of two staves of music in G major (one sharp) and 2/4 time. The tempo is marked as quarter note = 90. The lyrics are written below the notes. The first line of lyrics is 'do ko-ste-la zvo-ní-jí, do ko-ste-la zvo-ní-jí,' and the second line is 'všechny panny se stroj-í-jí, všechny pa-ny se stroj-í-jí.'

1. Do kostela zvoní,
do kostela zvoní,
všechny panny se strojí,
všechny panny se strojí.

2. Jenom jedna nebyla,
ta do zahrady vkročila.

3. Tři růže tam utrhla,
tři věnečky z nich uvila.

4. Když ten první uvila,
mše svatá se začínala.

5. Když ten druhý uvila,
pozdvihování slyšela.

6. Když ten třetí uvila,
mše svatá se dokončila.

7. Tu přišel k ní ďábel sám,
ona myslela, že je pán.

8. Daj, ceruško, daj věnec,
vždyť já su hezký mládenec.

... vynechala sloky 9, 10;
nemohla se soustředit,
hlídala malé děti a odbíhala k nim.

11. Všechny tři já ti nesmím dát,
musela bych své matce lhát.

12. Pojeď, milá, do pola,
kdes ještě jakživ nebyla.

13. A jeli po samých skalách,
aj to po ďábelských mezách.

14. Když k bráně přijeli,
koníčky osedlali.

15. Otvírejte, mládenci,
vezu vám céru ve věnci.

16. Otvírejte jak sluší,
vezu vám tělo i s duší.

Zp. M. Kovaříková, nar. 1904;

sb. J. Čada.

8 $\text{♩} = 90$

Vy - le - těl so kol na ze - le - ný bor, a tak
pěkně zpí - val, až se dvůr rozlí - hal, králov na vo - lal.

1. Vylétěl sokol,
na zelený bor,
a tak pěkně zpíval,
až se dvůr rozlíhal,
královnu volal.
2. Královna nešla,
poslala posla,
aj ty, milý posle,
vyříd' to tam dobře,
jako já sama.
3. Posel zpravoval,
sobě namlouval,
překrásnou děvečku
v růžovém věnečku
sobě namlouval.
4. A vy kočiši,
šňurujte bičí,
koně zapřahejte,
vozy vytlačujte,
pro pani jeďte.
5. Pro pani jeli,
lidé hleděli,
co to za panenka,
co to za hraběnka
v kočáře sedí.

Zp. M. Gazdová, nar. 1895;
sb. H. Ježková—L. Kohútová (text), D. Holý (nápěv).

9 $\text{♩} = 90$

Nad Belle - mem, nad Belle - mem jasná hvězda vy chá -
si, že se tam měl na - ro - di ti syn bo - ží.

1. Nad Betlémem, nad Betlémem,
jasná hvězda vychází,
že se tam měl naroditi
syn boží.
2. Narodil se, narodil se,
ve velikej chudobě,
neměl ani dvoch andlíků
při sobě.

Zp. V. Prachařová, nar. 1914;
sb. H. Ježková—L. Kohútová (text), J. Křenek (nápěv).

(oj) Ho - dy, mi - lé ho - dy, už sem do - ho - do - váł, už sem čty - ri no - ci doma ne - no - co - váł.

<p>1. Hody, milé hody,
už sem dohodováł,
už sem čtyri noci
doma nenocováł.</p> <p>2. Doma nenocováł,
koně nepucováł,
hody, milé hody,
nadělaly škody.</p> | <p>3. Když sme šli na hody,
bylo nás jedenást,
když sme šli z hodů dom,
chybovál jeden z nás.</p> <p>4. Hody, milé hody,
nadělaly škody,
zabili šohajka,
hodili do vody.</p> |
|---|--|

Zp. J. Musil, nar. 1928;
sb. F. Synek (text), D. Marenčinová (nápěv).

10b

<p>1. Když sme šli na hody,
bylo nás jedenást,
když sme šli z hodů dom,
chybovál jeden z nás.</p> <p>2. Hody, milé hody,
už sem dohodováł,
už sem čtyri noci
doma nenocováł.</p> | <p>3. Doma nenocováł,
koně nepucováł,
hody, milé hody,
už sem dohodováł.</p> <p>4. Hody, milé hody,
nadělaly škody,
zabili šohaja,
hodili do vody.</p> |
|--|--|

Zp. A. Musil, nar. 1939, a B. Musilová, nar. 1941;
sb. H. Ježková—L. Kohútová (text), D. Marenčinová (nápěv).
(Nápěv týž jako 10a.)

10c

<p>1. Když sme šli na hody
bylo nás jedenást,
když sme šli z hodů dom
chybovál jeden z nás.</p> <p>2. Brumovští mládenci,
počkajte na kopci,
tam se spočítáme,
zdali sme my všeci.</p> | <p>3. Čítali, čítali,
deset načítali,
nebylo jedného,
mládenca švarného.</p> <p>4. Hledali, hledali,
našli ho v jeteli,
našli ho v jeteli,
celý porubaný.</p> |
|--|---|

Podle rkp. zpěvníku M. Šustkové, nar. 1951.

11 *J = 80*

Ei - tě je, eš - tě je, tá klo - búc - ká mi ra,
pod ke - rú od - vé - dli, pod ke - rú od vé - dli sta - rá matce sy - na.

1. [: Eště je, eště je,
 tá klobúčká míra, :]
 [: pod kerú odvedli,
 pod kerú odvedli
 staré matce syna. :]

2. Jednoho odvedli,
 druhého čekají,
 aj tomu třetímu,
 synku nejmladšímu,
 konička sedlají.

3. Sedlejte, sedlejte,
 konička vraného,
 já na něm pojeďu,
 já na něm pojeďu
 do pole širého.

Zp. J. Musil, nar. 1928;
 sb. F. Synek (text), D. Marenčinová (nápěv).

12 *J = 90*

Dalmá - ci - e, Dalmá - ci - e v vzdále - ném kra - ji, nie tam ne - spa - trújaš,
jen ho - ry, do - ly, ho - ry, do - ly, mo - ře ši - ro - ké,
tam se od nás pro - chá - zo - ji vo - . - jš - ko - só.

1. Dalmácie, Dalmácie v vzdáleném kraji,
 nic tam nespátuješ, jen hory, dolý,
 [: hory, dolý, moře široké,
 tam se od nás procházejí vojáčekové. :]

2. Dobře bylo těm vojáčkům v Triestu ležet,
 dokud nemuseli naostro běžet,
 a když přišli na širé moře,
 spánembohem, rodičové, my zahyneme.

3. Spánembohem, rodičové, drazí přátelé,
 zaplakalo děvče, frajereka moje,
 neplač, neplač, frajirenko má,
 až já přijdu z vojny domů, budeš žena má.

4. Až já přijdu z vojny domů, tebe si vezmu,
 stavu vojenského se já odřeknu,
 nechci, nechci víc vojáčkem být,
 však už nás tam zahynulo na sta, na tisíc.

Zp. T. Maixner, nar. 1902;
 sb. J. Havlíková (text), J. Křenek (nápěv).

13 $\text{♩} = 100$

1. Já jsem švarná holka z mlejna, všem hochům se líbím, a - le žád - né -
mu své srd - ce ni - kdy ne - za - sti - bím. 2. Od Čá - sla - vi, od Chru - dí - mi...

1. Já jsem švarná holka z mlejna, všem hochům se líbím, ale žádnému své srdce nikdy nezaslíbím.
2. Od Čáslavi, od Chrudimi, z Tábora a Písku, přicházejí namlouvači tou potopskou visku.
3. Jeden ústa obdivuje, druhý chváli oči, a třetí se jako holub kol mé nožky točí.
4. Štvrtý ptá se pana otce, co as chystá pro mně, pátý zase panimámý, jak jsem správná v domě.
5. Deset jich po celém mlejně, po mých ctnostech bádá, ale žádný se mně neptá, mám-li já ho ráda.
6. Okolo našeho mlejna ušlapaná cesta, vesničko má pod Šumavou, já jsem tvá nevěsta.

Zp. F. Cetlová, nar. 1906;
sb. H. Ježková—L. Kohútová (text), J. Křenek (nápěv).

14 $\text{♩} = 144$

Když Ko - miš po žlá - kom byl, ten poč - ty vy trá - dal,
při - znat se ni - kdy ne - chtěl, všdycky to za pi - ral.

1. Když Komiš počtákem byl, ten počty vykrádal, přiznat se nikdy nechtěl, vždycky to zapíral.
2. Přišel do Hodonína poctivý hrdina, dalí ho na nádraží, na úrad poštovní.
3. Jednou běží z nádraží, potká známou paní, ptá se jí, zdali pak ví, že úrad vykradli.
4. Ona mu odvětila, že o tom nic neví, on jí zase poví, to jsou lumpi jedni.

Zp. H. Páleníková, nar. 1907; píseň sama složila;
sb. T. Janičková—I. Danihel (text), D. Marenčinová (nápěv).

15 $\text{♩} = 144$

1. Kne dlik je jak na dý cha ný, e máč ka
je ze sme ta ny, k to - mu ma sa vel ké ku
sy, pro ty va še ml - sné pu sy, 2. Kuch - ...-lo.

1. Knedlík je jak nadýchaný,
omáčka je ze smetany,
k tomu masa velké kusy,
pro ty vaše mlsné pusy.

2. Kuchařky když to vařily,
na vás přitom jen myslily,
by se vám jen vše líbilo,
by se to nepomluvílo.

Zp. F. Cetlová, nar. 1906;

sb. H. Ježková—L. Kohútová (text), J. Křenek (nápěv).

Táhle
Halm

16

Chodni ček bě - la vřj me - zi vi no hra dy,
Bařina
chodni - ček bě - la vřj me - zi vi - no hra - dy, sla - ně - tko sa - pa dá,
ro - se - nka vřj pa - dá a jí sa - ma to - dy.

1. Chodníček bělavý
mezi vnohradý,
chodníček bělavý
mezi vnohradý,
sluněčko zapadá,
rosenka už padá
a já sama tady.

2. Sama samotěnká
sedím u voděnký,
sama samotěnká
sedím u voděnký,
veselo si zpívám,
travičku vyžínám
doma pro kravěnký.

Zp. F. Halm, nar. 1922 a S. Bařina, nar. 1923;

sb. F. Synek (text), D. Holý (nápěv).

17

Táhle
B. Musilová

Ej, pri mo - jém o - kén - ko roz ma - rýn v roz - kvě tu,

A. Musil

roz ma - rýn ze le - ný, ze - le - ný, mla - dý věk svobod - ný, ve - se - lý.

1. Ej, při mém okénku
rozmarýn v rozkvětu,
rozmarýn zelený, zelený,
mladý věk svobodný, veselý.

2. Ej, rozmarýn zelený,
slzama skropený,
už sa mně ztratila svoboda,
mladý věk svobodný, veselý.

Zp. A. Musil, nar. 1939, a B. Musilová, nar. 1941;
sb. H. Ježková—L. Kohútová (text), D. Holý (nářev).

18

Táhle
B. Musilová

Ho - lu - běnko bě - la - vá, let' po ži - řem kra - ju,

A. Musil

řek - ni dobrým lu - ňám, řek - ni dobrým lu - ňám,

ka - ho dnes vi - ta - jú, ka - ho dnes vi - ta - já.

1. Holuběnko bělavá,
leť po širém kraju,
řekni dobrým luďom,
řekni dobrým luďom,
koho dnes vítají,
koho dnes vítají.
2. Vítají tu, vítají,
malučkú céřečku,
co bude těšívát,
co bude těšívát,
tú svoju mamičku,
tú svoju mamičku.
3. Vítají dnes, vítají,
jednej mamky syna,
co tu na tem světě,
co tu na tem světě,
svůj život začíná,
svůj život začíná.
4. Tak vítajte mezi nás,
děti malované,
chleba voňavého,
chleba voňavého,
pro všechkých dost máme,
pro všechkých dost máme.

Zp. A. Musil, nar. 1939, a B. Musilová, nar. 1941;
sb. H. Ježková—L. Kohútová (text), D. Holý (nápěv).